

HEATEO HARIDUSFOND

Heateo Haridusfond on Eesti uue põlvkonna ettevõtjate eestvedamisel loodud 1,1 miljoni eurone filantroopiafond. Fondi rahastuse toel aidatakse järgmise kolme aasta jooksul lahendada olulisi valupunkte Eesti haridusmaastikul. Fond ühendab ettevõtjaid, kes tunnevad muret Eesti hariduse tuleviku pärast ja soovivad Eesti noorte haridustaset pikas vaates veelgi konkurentsivõimelisemaks muuta.

KES ASUTASID?

Haridusfondi idee algatasid Eesti ettevõtjad – Taxify kaasasutaja Martin Villig ja TransferWise'i kaasasutaja Taavet Hinrikus. Fondi asutajaliikmed on Alari Aho, Riivo Anton, Viljar Arakas, Ahti Heinla, Martin ja Terje Henk, Taavet Hinrikus, Gerri Kodres, Norris Koppel, Kristo Käärman, Rain Lõhmus, Piret ja Veljo Otsason, Martin Rand, Risto Rossar, Tõnu Runnel, Ragnar Sass, Helen ja Martin Tajur, Annika Tallinn, Dina ja Hannes Tamjärv, Ede ja Sten Tamkivi, Kalev Tanner, Sten Tikk, Priit Vaikmaa, Peep Vain, Kaido Veske, Mari-Liis ja Martin Villig. Ettevõtetest rahastavad fondi Civitta, Contriber, Eften, Helmes, Lingvist, Monese, Pipedrive, Superangel, Taxify ja TransferWise. Haridusfondi juhib Heateo Sihtasutus, kellel on pikaajaline kogemus mõjusate ühiskondlike algatuste käivitamisel ja kasvatamisel.

MIKS ASUTASID?

Haridusfond toetab algatusi, mis aitavad lahendada olulisi kitsaskohti Eesti hariduses. Asutajad näevad probleemidena Eesti õpetajaskonna vananemist ja järelkasvu puudust, koolijuhtide vähest väärtustamist ja noorte haridustee katkemist peale põhikooli. Kuna paljud fondi asutajad on infotehnoloogia taustaga, siis erilise tähelepanu all on koolinoorte STEAM (loodus- ja täppisteaduste ained ning loovuse ja meeskonnatöö) oskuste arendamine.

KEDA FOND TOETAB?

Haridusfond plaanib aastatel 2019-2021 toetada kuni kümnet algatust. Fond võib teha nii ühekordseid toetusi või toetada sama projekti mitme aasta vältel. Oodatud on algatused, millel on suur potentsiaal ja motivatsioon olemasolevat haridussüsteemi heas mõttes raputada ja uuele tasemele aidata. Fond loob võimalusi uudsete haridusvaldkonna ideede ja lahenduste käimalükkamiseks. Parimate tulemuste saavutamiseks töötame koos Eesti hariduse vedajate ja Haridus- ja Teadusministeeriumiga ning ootame ennast tõestanud algatuste rahastamisel ka riigi panust.

Täpsem info Heateo Haridusfondi kohta on leitav: www.heategu.ee/haridusfond

HEATEO
SIHTASUTUS

TransferWise

EESTI HARIDUSVALDKONNA VÄLJAKUTSED

2018. aasta kevadel asus Haridus- ja Teadusministeerium koostama haridus- ja teadusstrateegiat aastateks 2021-2035. Senise strateegia lähtealused pärinevad dokumendist "Eesti hariduse viis väljakutset – haridusstrateegia 2012–2020"¹. Mitmed uuringud näitavad Eesti õpilaste head teadmiste taset, aga ka tagasihoidlikku loovust, ettevõtlikkust, probleemilahendamisoskust – just neid omadusi ootab tänapäeva ühiskond². Probleeme saab üldistada nii: haridussüsteemi poolne väärtuspakkumine ei täida ühiskonna ootuseid ning ühiskond ei täida koolipersonali ootuseid. Probleemid on aktuaalsed ka aastal 2018. Kuna koolipersonali ootuste täitmata jätmise mõjub negatiivselt ka ühiskondlike ootuste täitmisele, keskendume järgnevalt just koolipersonali hetkeolukorra kirjeldusele võrdluses teiste OECD riikidega.

I Eesti üldhariduskooli õpetajaskond on kiiresti vananev

Statistikaameti³ andmetel töötas 2017-18 õppeaastal üldhariduskoolides 14 905 õpetajat: 86% naised ja 14% mehed. Soosima peab meesõpetajate arvu kasvatamist koolides, sest see mõjutab soodsalt õpikeskkonda⁴ ja aitab parandada õpetajahariduse mainet⁵. Eesti üldhariduskoolide õpetajad kuuluvad OECD riikide vanimate hulka⁶ ja trend liigub negatiivses suunas. Kui 2007. a oli 38% üldhariduskoolide õpetajatest üle 50-aastased, siis 2017. a seisuga on 49% õpetajatest üle 50-aastased⁶. 20% Eesti õpetajaskonnast on üle 65-aastased⁸. Eesti õpetajaskond on jätkuvalt vananev. Itaalia on ainus OECD riik, kus on Eestist vanem õpetajaskond⁹. Vaatamata palgatõusu trendile viimastel aastatel, teenib Eesti õpetaja kaks korda vähem kui OECD riikides keskmiselt. Ostujõu pariteeti kohaselt teenivad Eesti alg-, põhi- ja keskkooliõpetajad 23 584\$ aastas, OECD keskmine on 43 202\$¹⁰.

48-aastane

naissoost õpetaja

1401

euro suurune brutopalk kuus (30.09.18 seisuga)

585

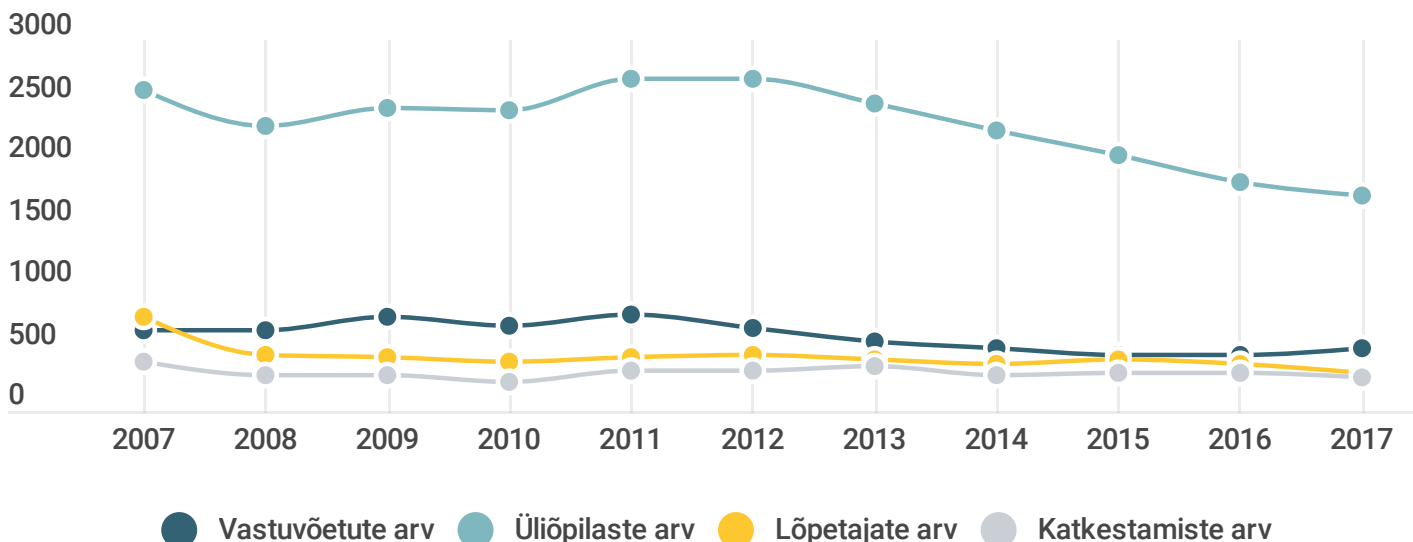
tundi aastas veedab munitsipalkoolis klassi ees

II Õpetajate järelkasvu trend on negatiivne

2016. a andmete põhjal oli klassiõpetajate ja aineõpetajate õppekavade konkursis keskmisest konkursist väiksem – kui võrdsustada keskmine konkurss ühega, siis kokku oli konkurss 0,9 inimest kohale¹¹. Seega tegu pole populaarse erialaga, mistõttu ei saa ühiskond valida õpetajateks parimate eeldustega noori. Enam kui 40% õpetajakoolitusse astunute katkestavad õpingud, mis on sarnane suurusjärg teistel õppekavadel õppijatega. Kui kogu kogu kõrghariduses katkestamine väheneb, siis murettekitavalt **õpetajakoolituses katkestamine kasvab**. 2006/07.-2016/17. õppeaastal aineõpetajate ja klassiõpetajate koolituse läbinutest pole enam kui veerand vaatlusalusel perioodil õpetajana töötanud¹². Suurt osa õpetajaskonnast iseloomustab pettumus karjäärivalikus. 2016. aastal ütles vaid 55% õpetajaskonnast, et kui peaksid täna uuesti elukutset valima, siis valiksid õpetajatöö¹³.

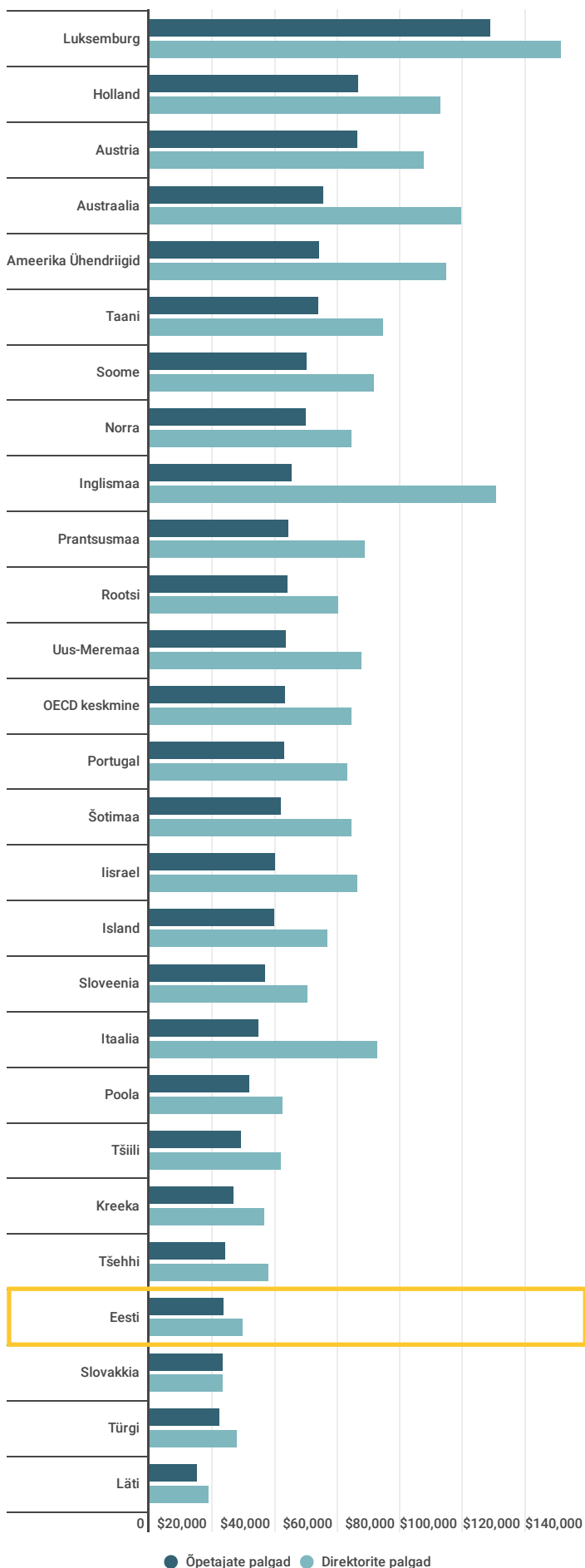
Graafik 1. Õpetajate järelkasv klassiõpetajate ja aineõpetajate õppekavade statistika alusel

(allikas: HaridusSilm¹⁴)

III Koolipersonali tasustamisest Eestis ja mujal OECD liikmesriikides

Graafik 2. Õpetajate ja direktorite palgad OECD riikides arvestades ostujõu pariteeti (allikas: OECD¹⁷, 2018)

Eesti erineb teistest OECD riikidest, kuna Eesti õpetajatel ja koolijuhtidel on piiratud võimalused oma sissetulekut karjääri vältel kasvatada¹⁵. Eesti paistab OECD riikide hulgas silma selle poolest, et õpetaja ja koolijuhi palgataseme erinevus on väike (vt. Graafik 2), mis on omane vaid osadele Ida- ja Kagu-Euroopa riikidele. Võrdlusena, kui õpetaja vastutab vaid enda õpetatavate laste ja nende perekondade ees, siis koolijuht võib vastutust kanda kuni 1500 lapse ning nende perekondade ees. Koolijuhtidel on võimalus kasvatada palka sõltuvalt õpilaste arvust koolis, kuid see on ka ainus ametlikult kasutatav eristus ning kasutatav vaid osade omavalitsuste poolt. Näiteks 1500 õpilasega Tallinna koolijuhi töötasu alammäär on vaid 25% kõrgem pealinna koolijuhi palgast, kelle käe all õpib alla 300 õpilase¹⁶.

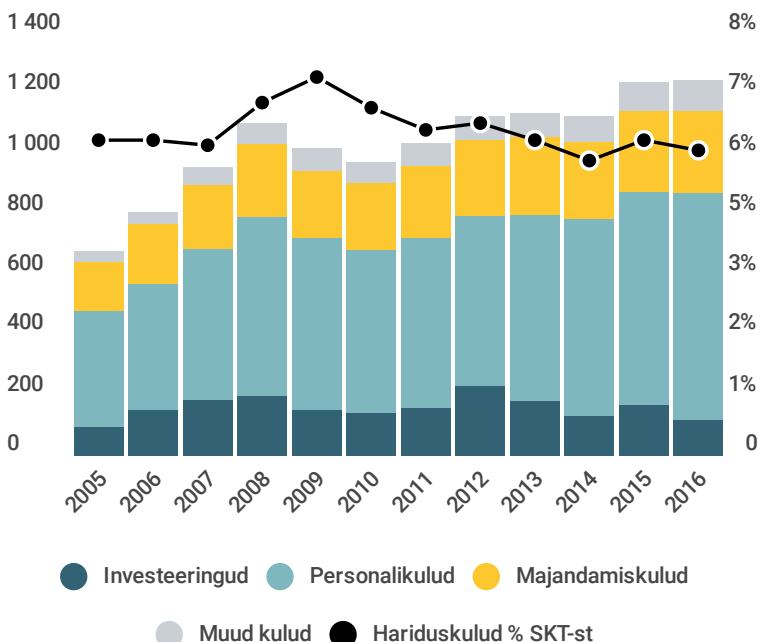
Praegune süsteem ei võta arvesse õpitulemusi. Näiteks on kaks 500 õpilasega gümnaasiumi: 1) gümnaasium A vilistlastest läheb 85% noortest kõrgkooli, 10% alustab kutsehariduse õpinguid keskhariduse alusel ning **5% jätab haridustee pooleli**; 2) gümnaasium B vilistlastest läheb 35% noortest kõrgkooli, 10% alustab kutsehariduse õpinguid keskhariduse alusel ning **55% jätab haridustee pooleli**. Koolipersonal on mõlemal juhul tasustatud samaväärselt. Tekib küsimus, kas tänane süsteem motiveerib saavutama parimaid tulemusi ja ellu viima muutuseid.

Lisaks väärib tähelepanu, et näiteks Sloveenia koolijuhi ostujõud on pea kaks korda kõrgem kui Eesti koolijuhil ning Portugali õpetaja ostujõud pea kaks korda kõrgem kui Eesti õpetajal.

IV Eesti üldharidusvaldkonna kulud, õpetajate palgakulud ning kulude jaotus

Eesti üldharidusvaldkonna kulutused SKT-st on madalamad kui OECD riikides keskmiselt. Eesti panustab alusharidusse SKT-st rohkem kui OECD riikides keskmiselt, kuid kulutused põhi- ja keskharidusele on sellest madalamad¹⁸. Näiteks 2015. aastal moodustasid Eesti kulutused põhi- ja keskharidusele 4,7% SKT-st (OECD keskmine 5%¹⁹). Samas on Eestis kulutuste osakaal õpetajate töötasule kogu hariduskuludest üks OECD madalamaid²⁰. 2016. a seisuga moodustavad üldhariduskoolide ja kutseõppe **õpetajate palgad 47%** haridusvaldkonna tegevuskuludest, see näitaja on madalam vaid Tšehhis²¹. 2016. a seisuga on personali **kogukulu 60%** haridusvaldkonna tegevuskuludest. **Üldharidusvaldkonna kulud SKT-st on langenud alates 2009. aastast.**

Graafik 3. Eesti valitsussektori kulutused üldharidusele SKT-st ja kulude jaotus. (allikas: Eesti Hariduse Infosüsteem)

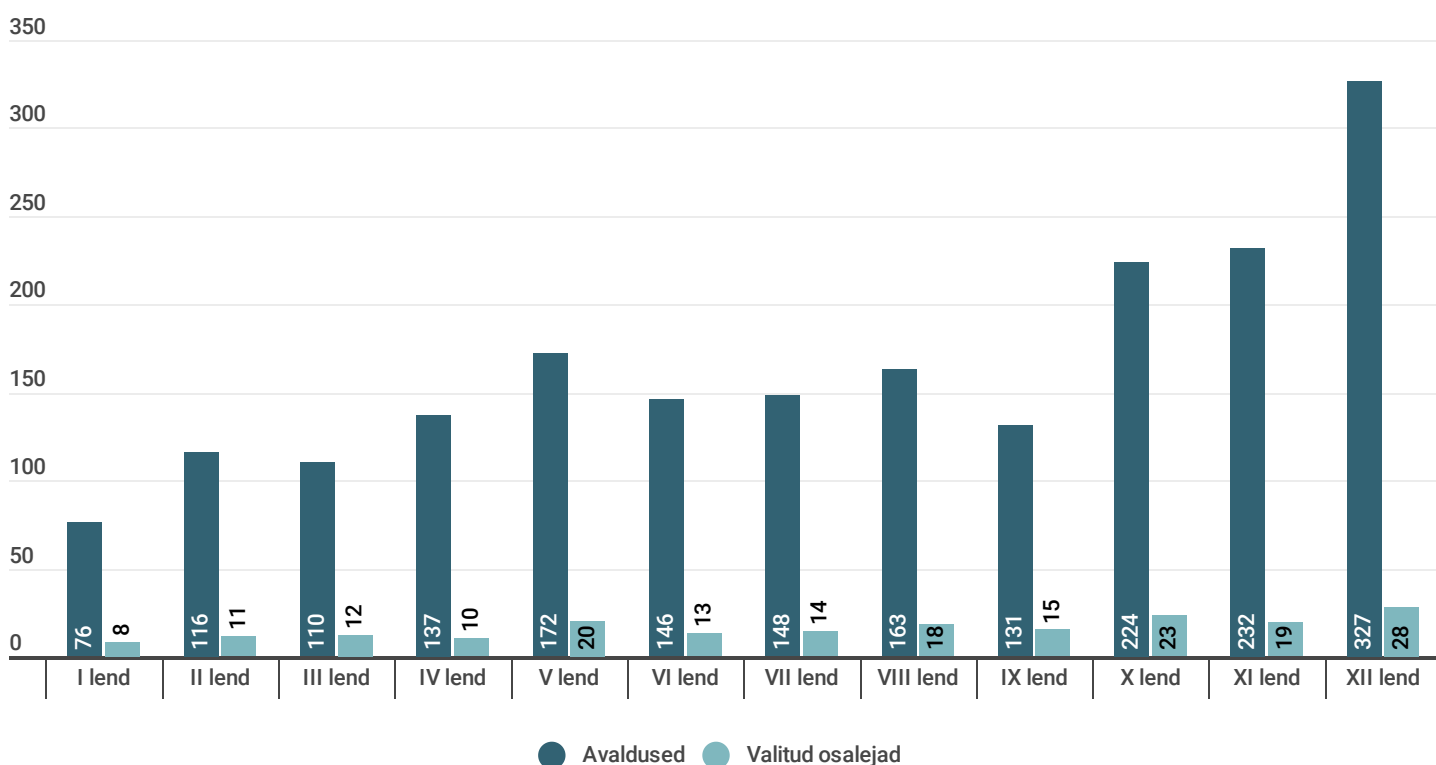
NÄIDE VABAÜHENDUSE TEGEVUSEST EESTI ÜLDHARIDUSVALDKONNAS

2006. aastal loodud vabaühendus Noored Kooli toob haridusse teistelt erialadelt võimekaid ja motiveeritud inimesi ning parandab ja mitmekesistab seeläbi Eesti koolides antavat haridust. Enam kui 10 aasta jooksul on nad toonud Eesti haridussüsteemi pea 200 motiveeritud ja tegusat inimest.

Kui riiklikele klassiõpetaja ja aineõpetaja õppekavadele kandideeris 2018. aastal 514 inimest – võrdsustades keskmise konkurss ühega, siis kokku oli konkurss 0,9 inimest kohale – siis Noored Kooli programmi kandideeris 2018. aastal 327 inimest. Neist valiti välja 28 osalejat, konkurss oli 11,7 inimest kohale. Neist valdav enamus ehk 80% töötab jätkuvalt haridusvaldkonnas, 59% programmi läbinutest töötab õpetajana või kooli juhtkonnas²². 17% programmi läbinutest suundusid teistesse valdkondadesse, neist enamik toetab Noored Kooli tegevust jätkuvalt vabatahtlikuna²³.

Graafik 4. Ülevaade konkurentsist kandideerimaks Noored Kooli programmi

(allikas: Noored Kooli²⁴)

Viited allikatele

- 1 [Eesti hariduse viis väljakutset – haridusstrateegia 2012-2020](#)
- 2 [Eesti hariduse viis väljakutset – haridusstrateegia 2012-2020](#)
- 3 [Statistikaameti andmebaas. Tabel HT235: Üldhariduskoolide ja täiskasvanute gümnaasiumite pedagoogid vanuserühma ja soo järgi](#)
- 4 [Pollitt, K., Oldfield, J. \(2017\). Research paper: Overcoming the odds: Exploring barriers and motivations for male trainee primary teachers. Teaching And Teacher Education, 62, lk 30–36.](#)
- 5 [Lahelma, E. \(2000\). Lack of Male Teachers: a problem for students or teachers? Pedagogy Culture and Society, 2, lk 173, British Library Document Supply Centre Inside Serials & Conference.](#)
- 6 [OECD \(2018\). Teachers \(indicator\). doi: 10.1787/93af1f9d-en](#)
- 7 [Statistikaameti andmebaas. Tabel HT235: Üldhariduskoolide ja täiskasvanute gümnaasiumite pedagoogid vanuserühma ja soo järgi](#)
- 8 [Selliöv, R., Vaher, K. \(2018\). Õpetajakoolituse lõpetanud ja alustavad õpetajad EHISE andmetel. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium](#)
- 9 [OECD \(2018\). Teachers \(indicator\). doi: 10.1787/93af1f9d-en](#)
- 10 [OECD \(2018\). Figure D3.5. Actual salaries of lower secondary teachers and school heads \(2016\). Education at a Glance 2018: OECD Indicators. OECD Publishing, Paris. Väärtused USA dollarites on konverteeritud SKT ostujõu pariteeti arvestades.](#)

- 11 [HTM \(2017\). Haridus- ja teadusministeeriumi aasta-analüüs 2017, kokkuvõte. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium. analüüs 2017, kokkuvõte, HTM 2017](#)
- 12 [HTM \(2017\). Haridus- ja teadusministeeriumi aasta-analüüs 2017, kokkuvõte. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium. analüüs 2017, kokkuvõte, HTM 2017](#)
- 13 [HTM \(2017\). Haridus- ja teadusministeeriumi aasta-analüüs 2017, kokkuvõte. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium. analüüs 2017, kokkuvõte, HTM 2017](#)
- 14 [HaridusSilm. Kõrghariduse koondnäitajad](#)

- 15 [Õpetajate palga muutus karjääri vältel OECD riikides](#)
- 16 [Tallinna Haridusameti hallatavate asutuste töötajate töötasustamise alused § 2](#)
- 17 [OECD \(2018\). Figure D3.5. Actual salaries of lower secondary teachers and school heads \(2016\). Education at a Glance 2018: OECD Indicators. OECD Publishing, Paris.](#)

- 18 [Estonia - Country Note - Education at a Glance 2018: OECD Indicators](#)
- 19 [Estonia - Country Note - Education at a Glance 2018: OECD Indicators](#)
- 20 [Estonia - Country Note - Education at a Glance 2018: OECD Indicators](#)
- 21 [Estonia - Country Note - Education at a Glance 2018: OECD Indicators](#)

- 22 [Noored Kooli kodulehekülg](#)
- 23 [Noored Kooli kodulehekülg](#)
- 24 [Noored Kooli kodulehekülg](#)